

MAGYARÁG

1939. APRIL. 15
VIII. No. 404

1 lei

Tulajdonos: „Frima” S. A. bejegyezt. a Tsb.
Bihar Fsoe. 1798—1938

Feladós kiadó:
Üzv. PASZTOR EDENE

Alapította: PASZTOR EDE

Feladós szerkesztő:
Dr. Zoltán Jenő

Bejegyezve: Tribunalul Bihar Dos. No. 310—1938. Ordonanța No. 15—1938. — Szerkesztőség és kiadóhivatal: Oradea—Nagyvárad, P. M. Viteazul 4

Különleges védelméről biztosította Romániát és Görögországot Chamberlain és Daladier

Anglia Korfu megtámadására azonnal hasonló eréllyel válaszol. București nagy megnyugvással fogadta az angol és francia miniszterelnök kijelentéseit.

(London). Csütörtökön délután fél 3 órakor indult el Chamberlain angol miniszterelnök a Downing Streetről, hogy részvegyen az alsóház ülésén s emonója nyilatkozzon. Ez alkalommal a parlament minden egyes tagja megjelent, a közönség részére fenntartott karzatokzsufolásig megteltek, jelen voltak a diplomáciai testület tagjai, sőt a kenti herceg is.

Az ülés megnyitása után balaszthatatlan interpellációkat tárgyalt a kormány, majd általános érdeklődés mellett emelkedett szólásra Chamberlain miniszterelnök, hogy elmondja a kormánynyilatkozatát.

Az angol-olasz ellentéteket leszögezte Chamberlain

Az ellentétekre való rávilágítás után Chamberlain rátért azokra a magyarázatokra, amelyekkel Róma szolgált. — Chamberlain a következőket mondta:

— Zog király a hivatalos vélemény szerint elárulta népét s e nép vezetői segítséget kértek az olasz nemzettől. Hogy e magyarázatok mennyiben állják meg helyüket, arról majd a jövő mond ítéletet.

Am annyi tény, hogy az egész világot megdöbbenette az erőszaknak ez a használata.

Ugy látszik, valójában az tör-

tént, hogy egy hatalmas nemzet, erejének tudatában

rakényszerítette akarátát egy nálánál jóval kisebb, védtelen nemzetre.

A kérdés az, hogy ez az erőszakos cselekedet mennyiben áll összhangban az angol-olasz egyezményvel? Annyit már megállapíthatunk felelősségünk teljes tudatában, hogy az olasz nemzethez ez az eljárása nem járult hozzá a béke és biztonság megszilárdításához.

E helyzet igen éles formában veti fel a Földközi tengeri helyzet kérdését.

juk, hogy Franciaország hasonló nyilatkozatot tesz.

Igen sokan felvetik azt a kérdést, hogy vajon helyes volt-e az a politika, amikor aláírtuk az angol-olasz egyezményt? Ez a politika helyes volt s bizunk abban, hogy az egyezmény szellemében még meg lehet mentenünk a békét, ami egyben az angol kormány hő óhaja.

Daladier nagyfontosságú nyilatkozata a sajtó útján

(Páris.) Daladier francia miniszterelnök csütörtökön a sajtó útján a következő nagyfontosságú kijelentést tette:

— Kormányunk állandó összeköttetésben áll

Anglia, az Egyesült Államok, Szovjetorszország és a Balkánszövetség államaival.

Célunk a szükséges együttműködés megteremtése a jelenlegi problémákkal szemben. Hozzá kell tennem, hogy Franciaország és Nagybritánia között az együttműködés soha nem volt nagyobb horderejű, mint most. Ez az együttműködés nem irányul senki ellen sem és nyitva áll minden lojális nemzet számára, amely szembe akar szállni akár erőszakkal, akár fenyegetés útján történő leigázásával szemben.

A francia kormány a legnagyobb súlyt helyezi a Földközi tengeri és a Balkán térségi statusquo fenntartására.

Tekintve azokat a különleges aggodalmakat, melyek Görögországgal és Romániával szemben felmerültek, a francia kormány kötelességének tartotta, hogy különleges biztosítékokat nyújt Görögországnak és Romániának arról, hogy

minden olyan közvetlen, vagy közvetett fenyegetés esetén, amely Görögország és Románia függetlenségét veszélyeztetné és amellyel szemben a görög vagy a román kormány úgy vélné, hogy létérdekét fenyegető teljes nemzeti erejével ellenállást kell tanúsítania — Franciaország minden rendelkezésére álló eszközzel azonnal védelmére siet ezeknek az államoknak.

A francia kormány elhatározásáról értesítettük nagyköveteink útján az érdekelt kormányokat és elsősorban a török kormányt.

Daladier ezután az angol-lengyel szerződés jelentőségét méltatta és kijelentette, hogy

a francia és lengyel kormány a mai napon megújította az egymásnak nyújtott különleges biztosítékait.

(București). A fővárosba az esti órákba érkezett meg Daladier és Chamberlain nyilatkozatának híre és általános örömet és megnyugvást keltett. A bucurești rádió rendkívüli híradásban közölte a Romániának nyújtott különleges biztosítékok hírét és a lapok rendkívüli kiadást adtak ki.

Garancia a megtámadott államoknak

— Az albán tartományi tanács úgy döntött, — folytatta beszédét Chamberlain, — hogy a koronát az olasz királynak ajánlotta fel. Hogy az olasz király miképpen döntött ebben a kérdésben, ebben a pillanatban nem tudjuk, de valószínű, hogy a koronát elfogja fogadni. Eppen ezért be kell várnunk az eseményeket, mielőtt végleges véleményt nyilvánítunk. Hiszen nemcsak Albánia jövője forog jelen esetben kockán, hanem az egész Balkán nyugalma. Am a tárgyalások során, amelyek a görög követ, az angol követ és Metaxas görög miniszterelnök között folytak, az illetékes görög tényezők közölték az angol kormánnyal, hogy

Olaszország legközelebbi lépése az lesz, hogy megszállja Korfu szigetét.

Halifax külügyminiszter ekkor figyelmeztette Crolla londoni olasz követet, hogy Anglia ezt a lépést semmi szín alatt sem fogja elismerni.

— Kijelentem az angol kormány nevében, hogy az angol kormány a legnagyobb veszedelemnek tartja a jelenlegi helyzet megzavarását s minden olyan fenyegető lépésre, amely veszélyeztetné Románia és Görögország függetlenségét, az angol kormány azzal válaszol, hogy a módjában levő lehetőségek házában belül segítségére siet a veszélyeztetett államoknak. Ugy tad-

MA: húsvéti ajándékakciónk 29. száma

Kanada optimista, Argentina jó termést vár

Mi ujság a világ gazdasági életében?

A newyorki Guaranty Trust Company március végén kiadott világgazdasági helyzetjelentésében a következő érdekes adatokat közli:

AMERIKA egyenesadó bevétele 31 százalékkal, mintegy 200 millió dollárral kevesebb, a kincstár kiadása valamivel több volt, mint tavaly. A munkaügyi deficit háromszorosra nőtt egy év alatt. Az államadóság elérte a 40 milliárd dollárt

A legfelső bíróság öt szavattal kettő ellenében kimondta, hogy az üléssztrájkok törvénytelenek, mert a jog és igazság helyébe a nyers erőszakot akarják tenni.

BRAZILIA az Egyesült Államokkal kötött egyezmény alapján 50 millió dolláros hitelkeretet, technikai felszerelést és szakértőket kap, főleg olyan természeti kincseinek hasznosítására, amelyek nem versenyeznek Amerika termékeivel.

ba irányuló kivitel mégis 59 százalékkal emelkedett.

Mibe kerül Japán kínai hadiárata?

JAPÁN az új költségvetési évben mintegy 9 milliárd yen kiadással számol. A kínai hadjáratra a büdsében 4.6 milliárdot irányoznak elő: ezenfelül 660 milliót szánnak új katonai és haditengerészeti felszerelésre. A kivitel értéke februárban 229.6 millió volt, 30 százalékkal több, mint januárban és 26.5 százalékkal több, mint egy év előtt. A behozatal viszont 39 százalékkal multa felül a tavalyit. A selyemipar válsággal küzd, a kereskedelmi minisztérium állami ellenőrzés alá helyezte az összes árakat.

A franciaországi aranybevétel

FRANCIAORSZÁG aranybevétele egy hónap alatt megduplázódott, a termelési index állandóan emelkedik. Az acélpar tavaly októberben 511.000 decemberben 576.000, idén januárban 583.000 tonna acélt termelt, a vasutak áruforgalma egy év alatt 9 százalékkal nőtt meg. A külkereskedelmi forgalomban a kivitel értéke februárban 3 milliárd 36 millió frank volt, 216 millió frankkal több, mint januárban, a behozatal még erősebben nőtt.

NÉMETORSZÁG acéltermelése tavaly február 1.812.020 tonnát, decemberben 1.943.513 tonnát, idén januárban 2 millió 96.287 tonnát tett ki. A kenyérmag-tartalék a gazdák-nál, malmoknál és raktárakban 4.400.000 tonnával több a múlt événél. A februári kivitel értéke 411.000.000 márka, a januári 111.300.000 márkával szemben. A bevétel 471.500.000 márkás értéke azonos a januárral.

Kanadában fellendült a gazdasági élet

KANADA gazdasági élete az optimizmus jegyében áll. A kereskedelmi index 108,3 — (1914:100), januári 105,8 és a tavalyi 109,7 helyett. Különösen kedvező a faipar helyzete. Az állam bevételei a költségvetési év első 11 hónapjában 456,9 millió dollárt tettek ki a tavalyi 466,9 millióval szemben, honvédelmi célokra 28 millió dollárt költöttek.

ARGENTINA jó termést vár közepes árak mellett. A gabonakivitel mennyiségét a tavalyi 110 millió bushellal szem-

ben 144 millió bushellal becsülik. A bevételi vámok emelése textil-konjunkturát teremtett. A kivitel értéke általában csökken, az Egyesült Államok-

E hó 18-án már életbelépnek a budapesti Nemzetközi Vásár utazási és vizumkedvezményei

Budapestről jelenti tudósítónk: Az illetékes hatóságok határozata folytán az érvényes utlevéllel és vásárigazolvánnyal érkező külföldi utasok április 18-tól május 8-ig minden korlátozás és minden külön ellenőrzés, valamint a magyar vizum előzetes megváltása nélkül léphetik át a magyar határt. A díjtalan magyar vizumot utólag Budapesten fogják szolgáltatni, csupán P 2.50 kezelési illeték ellenében. A vásárigazolvánnyal érkező utasok május 18-ig tartózkodhatnak magyar területen. Ez az intézkedés minden korlátozást felfüggeszt a vásárigazolvánnyal érkező látogatókkal szemben.

A vásárigazolványokat egyéb ként már ország-szerte árusítják az összes utazási és menet jegyirodák és ilyen vásárigazolványt természetesen bárki szerezhethet magának. A vásárigazolvány ára személyenként: 120 lei.

A Budapesti Nemzetközi Vásárra utazó közönség Magyarországon minden hajón és minden vasuton és bármely kocsiosztályon 50 százalékos utazási kedvezményt élvez. A Budapestről való elutazás alkalmával az utazás egyszer bármely közbeeső állomáson megszakítható. A Budapesten való tartózkodás ideje alatt a vásárigazolvány tulajdonosa három ízben jelentős vasúti kedvezményrel utazhat a határállomások kivételével bármely ma-

gyarországi állomásra és onnan vissza Budapestre.

A román államvasutak a visszautazásra 50 százalékos kedvezményt engedélyeztek, Jugoszláviában úgy jövet mint menet is csak félarat kell a vasúti jegyért fizetni. A szlovákiai vasutak pedig 33 százalékos utazási kedvezményt nyújtanak. Minden tudnivalóról egyébként teljes és tökéletes tájékoztatást nyújt, még pedig minden európai nyelven maga a vásárigazolvány.

A megásott sirgödörbe zuhant és meghalt egy 8 éves kislány Borzalmas gyermektragédia Szatmárhegyen

Szatmár, ápr. 13. Megdöbbentő halálos végű gyermek-szerencsétlenség történt tegnap délután Szatmárhegyen.

Fehér Antal hegyi gazdálkodó Ida nevű 8 éves kislánya, több gyermekkel együtt a falu temetőjében játszadozott. A gyerekek egy frissen megásott nyitott sir körül szaladgáltak. A sir mellé máig oda volt rögzítve a fejfa is.

Szaladgálás közben a kis Fehér Ida elcsuszott és beleesett a nyitott gödörbe. A következő pillanatban a sirgödör szélén megrögzített nehéz fejfa a mélybe zuhanva a gyermek fejére esett.

A vastag fejfa szétrombolta a 8 éves kislány fejét. A szerencsétlen gyermek szörnyethalt.

Saját termései
FAJBOROK
kisüsti pálinkák olcsó árban
1 liter jó asztali bor 10 Lei
5 " vétélnél 9 Lei
Marghitai Uradalom borierakata
Piața Mihai Viteazul 1. rúcsul palota

A gyermektragédia Szatmárhegyen és környékén osztatlan részvételt váltott ki.

Elütötte a tolató mozdony

Nagykároly, ápr. 13. A papteleki állomáson halálos kimeneteli szerencsétlenség történt. Egy Kürti József nevű utast, aki a sinek között várakozott, elütötte egy tolató mozdony. A szerencsétlenül járt embert be szállították a zilahi kórházba, de utközből kiszénvedett.

A vizsgálat megindult annak megállapítására, hogy a szerencsétlenségért kit terhel a felelősség.

Szövet maradványok

öltöny, kabát, kosztüm méretben is. Vászón, damaszt, zefír és női nyári kelmék, nagyon olcsó árban kaphatók

STEINER maradványoknál

Calea victoriei 3. Az udvarban.

FELELMETES ERŐT KÉPVISEL AZ OROSZ HADSEREG

Tüzérségi felkészültsége jóval nagyobb, a németekénél is. - A jövő háborújában főleg a gyorsan mozgó hadtestekre, motorizált ezredekre és lovasságra fektetik a főszínt

Anglia és Franciaország új kelet-európai érdekváltozásai óta megnövekedett a figyelem a Szovjetunió katonai értékei iránt is. Vorosilov szovjet hadseregének a minap elhangzott közlései a szovjet hadsereg felkészültségéről az egész nemzetközi sajtót foglalkoztatták s részletesen ismertették azokat a bucuresti Universul is. Alábbi cikkünket a Zürichiben megjelenő Die Weltwoche című folyóirattól vesszük át. Szerzője tíz esztendőn keresztül a bécsi Neue Presse moszkvai tudósítója volt s a nyugateurópai közvélemény szemében az orosz kérdések tárgyilagossági tekintélyének számít.

Már az orosz hadsereg régi vezéreinek váratlan és tragikus eltávolításakor nyilvánvaló volt, hogy a történelem nem veszélyeztetheti komolyan az orosz hadsereg harci felkészültségét. Hiszen minden hadsereg eleve számol az ember-állomány és vezetőkade-

rek gyors felcserélésével. — Emellett a hadvezérek ellen indított perek legfeljebb egy hagyományhű hadsereg sorai-
ban kelthetnek komoly erkölcsi megrázkódtatást, a fiatal és forradalmi orosz hadsereg azonban könnyen kiheverie az ilyen eseményeket.

Kétmillió az állandó állomány

Az orosz hadsereg állománya az utóbbi öt évben megkétszereződött. Feltételezhető tehát, hogy az orosz legénységi állomány ebben a pillanatban meghaladja a kétmilliót. Mint ismeretes, a vörös hadseregei egészen a legújabb időkig bizonyos kettős rendszer alkalmazásával építették ki: a két éves szolgálattal teljesítő káderekadrosztályok mellett honvédelmi hadosztályok is léteztek, amelyekben negyed évenként változott a legénység és az állászat. Ezeket a honvédelmi hadosztályokat eredetileg arra szánták, hogy lépcsőzetes átmenetet jelentsenek a milícia-hadsereg megteremtése felé. Nos most nyilvánvalóan szakítottak ezzel az elképzeléssel. Az egész honvédelmi rendszert feladták. A Szovjetunió-
nak ma csakis két éves vagy három éves szolgálatot teljesítő rendes káderekadrosztályai vannak.

Még három évvel ezelőtt is a szovjet hadsereg gépesítése volt a jelszó. S tényleg, a tankok, páncélkocsik és más motoros harci eszközök száma az utóbbi öt évben szinte háromszorosodott. Ma már inkább a tűzérségi felkészültség fokozását sürgetik. Mint ismeretes, az Uralban és a Kuznyeck-medencében rendkívül nagy arányú hadipari gócpontokat teremtek. Tekintve, hogy a cári orosz hadseregnek a világháború idején elég sűrű tűzérsége, de elégtelen tűzértékű löszere volt, Oroszország mai katonai szakértői olyan nagyfokú löszergyártást fejlesztettek ki, hogy egy jövőendő háború esetén az orosz hadseregnek nem kell többé beszerzési hiánytól tartania. Ugyanakkor különben, hogy az orosz hadvezetőség jövőendő-

beli ellenfeleit olyan irtózatossá pergette alá akárja venni, milyen az eddigi hadviselések történetében még alig fordult elő. Legalábbis erre vall a fémtermelés és hadianyagfeldolgozó ipar szokatlan méretű felduzzasztása.

Mindezideig az orosz hadsereg világviszonylatokban is vezető szerepet játszik. Még egy francia hadtest tűzérsége 6373 kg. súlyú lövedéket ölt át egy sortűzzel s a német tűzérség ugyanilyen fel-

telek között 6078 kg-ot, addig egy orosz tűzérségi hadtest lövedéksúlya sorításként nem kevesebb, mint 7130 kg. Ha ehhez hozzá-
számítjuk még a gyalogság kézi gépfegyvereinek lövedéksúlyát is, az orosz hadtestek tűzértékű arányszáma még félelmetesebbé válik. Egy teljes francia hadtest percenként 60.981 kg. lövedéket szór az ellenséges arc vonalra, egy német 59.909 kg-ot s egy orosz hadtest — 78.932 kg-ot! Mindezek tudatában a nemzetközi katonai szakkörök az orosz hadsereget minden más hadsereg fölé helyezik a tűzérségi felkészültség szempontjából.

Az orosz hadsereg általános konszolidációja különben éppen a minap két új védkerület felállításához vezetett Kalinyinszk és Orel székhellyel. Miután egy-egy védkerületnek önálló hadsereg felel meg háború esetén, Oroszország tulajdonképpen két új hadsereggel szaporította háborús állományát. A gyors mozgósítás lehetőségét is szervezeti újításokkal tették tökéletesebbé. Így három és félszer több ma a mozgósítási parancsot végrehajtó hadkiegészítő parancsnokságok száma, mint öt évvel ezelőtt.

A félelmetes légiflotta

Vorosilov közlései bepillantást nyújtottak az orosz légiflotta megerősödésére is. A vörös tábornagy elhallgatta természetesen a repülőgépek pontos számát, annyit azonban elárult, hogy az összes orosz bombavetők együtt felszállásonként 6000 tonna robbanóanyagot emelhetnek a levegőbe. Ebből az érdekes adatból nagyjában ki is számítható, az orosz repülőgép állomány.

Ha tekintetbe is vesszük, hogy az orosz gépek jórészt nagy befogadóképességű, többmotoros alkotmányok, akkor is feltételezhetjük, hogy

az orosz légierő a légiharc kisebb típusaitól eltekintve, több, mint négyezer bombavetővel rendelkezik.

Az orosz légiflotta egyszerű bombarakományával sokkal nagyobb, mint a németeké, bár a német légiflotta 4020 tonnájával felette áll a francia repülőerőnek bombamennyiségének s ebben a számban még nem is szerepel a német kézre jutott cseh repülőgépek befogadóképessége. Érdekes továbbá, hogy az oroszok az utóbbi időben meg-háromszorozták légharctű-

zéségüket is. Minden jel oda mutat, hogy a légiháborúval kapcsolatban is a tűzérség fejlesztése áll most előtérben. — Legalább is erre vall a Szovjetunió katonai szakirodalmának sajátos érdeklődése a tűzérségi problémák iránt. Ebből a szakirodalomból tűnik ki különben, hogy az utóbbi időben számos új hadtudományi inté-

Fogyasztási adó helyett a hengerhosszúság után fizetnek adót a falusi malmok

Nagyvárad, ápr. 13. A pénzügyminisztérium rendeletet küldött az ország pénzügyigazgatóságához, amely rendelet értelmében az összes vidéki hengermalom tulajdonosok, a kereskedelmi malmok kivételével haladéktalanul kötelesek bejelenteni: 1. a malom huszonnégyórás teljesítőképességét, (buza, rozsörlési képesség), 2. a malom tényleges termelőképességét, 3. az egyszerű és kétos hengerek számát, 4. az egyes hengerek hosszát s az összhengerek hosszát. Ugyan-
ebben a nyilatkozatban a malomtulajdonosok jelentésként ki-

zet létesült a tűzérség különleges kérdéseinek tanulmányozására.

Az orosz lovasság

A szovjet hadsereg ma az egyedüli hadsereg a világon, melynek nagyszámu lovassága is van. Ez a jellegzetesség már az orosz polgárháború idején is feltűnt. Míg a világ minden más hadseregében legfeljebb lovashadosztályok voltak találhatók, addig a szovjet hadak kötelékében egész lovashadtestek sőt két-három hadtestből álló külön lovashadseregek is teljesítettek szolgálatot.

Ez nem változott meg az elmúlt két évtized alatt sem. Az ukrán pusztákon, a Donvidéken és az Északkaukázusban ma is külön lovashadseregek kapnak kiképzést. Szakkörökben az oroszok különleges ragaszkodását a lovasság fegyverneméhez azzal magyarázzák, hogy komoly eshetőségekkel számolva, a legfőbb orosz hadvezetőség különlegesen gyors hadseregeket akar készenlétben tartani. Ezek a rendkívül gyors mozgású hadseregek tisztán lovasságból állanak s rendkívül nagy szerepük lehet front áttörések alkalmával.

A szokatlanul nagy lovassági állományt ujabban még 54 százalékkal szaporították, ami nem magyarázható meg mással, mint különleges orosz stratégiai elgondolásokkal.

A lovas hadseregeket könnyű tűzérséggel is felszerelték s ujabban ellátták lovas légharctűzérosztagokkal is. — Mindezekből nyilvánvaló hogy a szovjetek is ragaszkodnak a hagyományos orosz stratégiai elgondolásokhoz, melyek az el-
lenséges front áttörésére és gyors felgöngyölítésére törekedtek.

A szovjet kormány két éven át gondosan elhallgatta katonai készülődéseit, sőt, lehetőleg áthárított terjesztett saját állítólagos katonai gyengeségről. Most nyilvánvaló a változás: az orosz vezető körök végre sejtetni engednek valami felfegyverkezésük való mértékéről.

Nicolas Basseches

hogy vállalják a kötelezettséget, hogy az 1939-40. évre a hengerek hosszának minden egyes métere után készpénzben befizetnek fogyasztási adó megváltás fejében négyezer lejt és lemondanak ezirányú felelősségi jogokról. Fel kell tüntetni továbbá a nyilatkozatban hogy az utóbbi három évben mennyi buzát és rozsot őröltek és az utolsó három évben hány napon át dolgoztak.

Tökéletes javítást szakaszerűen, gyorsan és olcsón végez a Pásztor Ede cég. 613

AZ ALBÁNOK

Néhány történelmi, földrajzi és néprajzi adat egy félvad, de vitéz népről, aki a tuleróval szemben is felvette a harcot függetlenségéért

Írta: AUREL CANDREA professzor

(Második befejező közlemény)

A hegyilakók vitéz és harcias nép. Elválaszthatatlan puskájukkal élnek és halnak. Még a legszegényebbjének is van egy állandóan megtöltött Martini puskája, amitől nem válik meg soha. Van olyan is, akinek nincs többje, mint a rajtalevő ing, de még sem hiányzik puskájuk és töltenytáskájuk. A pásztor fegyverrel a vállán őrzi nyáját, a földműves fegyverrel a vállán szánt, az ökröszekeket fegyveres kocsis hajtja, a kereskedő puskával kezében ült pultja előtt és az albán ember nem tér nyugovóra míg meg nem igazítja fekvőhelye előtt töltött fegyverét.

Életük, amelyet — okkal, vagy ok nélkül — állandóan veszélyeztetve látnak, akár verébész, akár bandita támadás miatt — visszatükröződik házaik építkezési módjában.

A gazdag háza: fal a ház körül, vagy kerítés, az alsó emelet ablak nélküli istálló az állatok számára, a felső emelet, amelyhez külső lépcső vezet, két, vagy több szoba, ményezet. A világosság a tetőn szűrődik be, vagy az ajtón és ablakocskákon. A szobában a hozományos láda és kampók a fegyverek részére.

A szegény háza: csak az alsó emelet, ahol a család tagjai együtt élnek az állatokkal, a földön alusznak és nem ismerik sem a tányért sem az evőeszközt.

Az albán nyelv

Az albán nyelv, másképpen skipe, miként a görög és latin, a germán és szláv nyelvek, a nagy indo-európai nyelvcsalád egyik független ága, a régi illírek nyelvének folytatása, a kik valószínűleg a trák nyelvvel rokon nyelvet beszéltek. A régi albán nyelvhez nagyon hasonlított a messapiai nyelv, amit az ősrégi időkben importáltak Olaszországba. Ideje korán elrómaiósodva, az albán nyelv annyi latin elemet vett át és annyira átalakult nyelvük hangzás és alaktana, hogy egészen bizonyosan arra a sorsra jutott volna, mint a kelta nyelv, Franciaországban és az ibériai nyelv Spanyolországban, vagyis neo-latin nyelvvé változott volna, ha a hegyi törzsek római kultúra ellenes magatartása nem akadályozta volna ezt meg. Csak a konzervatívizmus folytán maradhat meg az albánok nemzeti-ség gyanánt és nem olvadtak be a Balkán félszigetének népibe. Mégis az albánok nagyon sok török, görög, szláv,

román és olasz szót vettek át. Gustav Meyer szerint, aki egy albán szótárt szerkesztett 5140 alapszó közül 1420 római, (latin, olasz, román), 1180 török, 840 görög 540 szláv, 400 indogermán eredetű, 760 pedig ismeretlen eredetű.

A gégak és a toskok különböző dialektust beszélnek, de a különbség inkább csak fonetikus. Az előbbi inkább török, az utóbbi görög hatást mutat. Mindkét nyelvjárás több alcsoportra oszlik. Minthogy Scutariban jelenik meg csaknem minden könyv, és itt a géga nyelvjárás uralkodik, valószínűleg ez lesz valamikor az albánok irodalmi nyelve.

Az irodalom.

Irodalmi nyelvet mondunk, mert az albánoknak voltaképpen nincs irodalmi nyelvük. Minden író saját dialektusában ír és saját abécéjét használja. Nopcsa báró — akinek albániai szereplése közismert — már 1907-ben ezt írta: „Várni lehet, hogy Albániában idővel több helyesírási rendszer lesz, mint ahány írni olvasni tudó ember. 1908-ban a monastiri kongresszus azonban megállapított egy egységes abécét, amit azóta is használnak az iskolában.

Környen érthető, hogy egy háború és invázió által állandóan fenyegetett országban, amit másrészt a zsarnoki közigazgatás is fojtogatott, az irodalom nem fejlődött ki csak népdalokban, mesékben. Néhány érdekes gyűjtemény jelent meg eddig, de ez csak egy szem az albán népi irodalom gyöngysorából.

Történelme.

Albánia történelméről beszélni sem lehet. A régi és újabb kutatók az albán nép történetében az alábbi jellemző vonásokat állítják fel:

Sentust, az illírek utolsó királyát, székvárosában, Skodában (Scutariban) megostromolták és területét 168-ban Krisztus előtt a római birodalomba kebeleztek be.

A római birodalom felbomlásakor Iliria a keleti császársághoz kerül, a skipatárok pedig állandó harcban állnak leigázóikkal. Krisztus után 639-ben megjelennek a bulgárok az országban és az albánoknak évszázadokig kell viselniük a bulgárok kegyetlenkedéseit. 1109-ben lép fel Szerbia, amely a régi uralko-

dók szerepét veszi át. 1346-ban Szeban Dusan az összes szerbek, albánok és görögök cárijává kiáltatja ki magát. 1386-ban Scutari és Durazzo a velencei köztársasághoz kerül és a török beözönlők elleni kegyetlen harcok során az albánokat legyőzi és leigazza II. Murad szultán. 1413-ban, János krjai herceg kény-

telen négy fiát tuszként a Portára küldeni. A legfiatalabb közülük György, áttér az izlám hitére és felveszi a Skander bég nevet. 1443-ban Skander bég 12 ezer albánt gyűjt össze hadseregbe és miután a törökök rettenetes túlerőben levő hadseregét több ízben is legyőzi, visszaadja Albániának az oly rég áhított függetlenségét.

De Skander bég 1467-ben meghal és 12 éven át az albánok elkéseredetten harcolnak függetlenségükért. A nagy és győzhetetlen vezér, aki Skander bég volt, hiányzik és az albánok végül újra a törökök jármá alá kerülnek. 1479-től a legújabb időkig a búske skipatárok rabigában éltek. A világháború meghozta felszabadulásukat, amit most a fasiszta Olaszország újból el akar táposni...

Szerdától kezdve 9000 leire csökkent a buzaprémiум

Közepes forgalom, változatlan ár a gabonapiacra

A gabona világtőzsdéken az elmúlt hét folyamán intenzívebb vásárlások voltak észlelhetők egyes európai államok részéről, főleg búzában és kukoricában, az árak azonban változatlanok maradtak. A tengerentúli államok búzakinálata állandóan tart és így rotterdami és liverpooli gabonátőzsdéken újabb gabonaáresést nem tartanak kizártnak, az elkövetkező hetekben.

A romániai gabonátőzsdéken az elmúlt héten közepes forgalom bonyolódott le. A külföld

fokozott érdeklődést mutat a román kukorica, zab főzelékek iránt, jelentős az érdeklődés a buza iránt is. Mivel a buza exportprémiumát a kormány 13 ezer leiről 9 ezer leire mérsékelte, az exportőrök a kötésekkel kapcsolatos tételeket igyekeztek április 9-ig leszállítani, amíg a 13 ezer leies prémium volt érvényben. Mindezek ellenére a buzaárakban némi visszaesés mutatkozik, a kukorica, zab és főzelékárak tartottak, a többi mezőgazdasági termékek árai alig változtak.

Diplomáciai jegyzékváltás Németország és Argentína között

Buenos Aires, ápr. 13. A német követség jegyzékét intézett az argentinai kormányhoz és ebben hangsúlyozta, hogy a nemzeti szocialista tevékenységre vonatkozó adatok hamis okiraton alapulnak. Az argentin külügyminisztérium vála-

szában közölte, hogy pártatlan vizsgálatot indít és a vizsgálat eredményétől teszi függővé a megteendő intézkedéseket, — mert a való tények megállapítása a legjobb eszköz arra nézve, hogy a két ország közötti viszonyt rendezzék.

Légi támadás eseten a föld alá költözik Newyor

Newyork, ápr. 13. Nork Richard newyorki építész a légi támadásokra való tekintettel földalatti város tervét készítette el, amelyet Newyork határában építenének. A terv szerint a földalatti városnak szórakozó helyei, parkjai és villa-

mosvasutjai volnának és olyan világítást kapna, amely az ősz szétévesztésig hasonlít a napfényhez. Igen sok gazdag amerikai már vásárolt is magának telket az építendő földalatti városban.

Iskolakönyvek kötését

a legolcsóbban vállalja a

PÁSZTOR EDE cég

könyvkötészete, Piața Mihai Viteazul 4

Megrendítő szerelmi dráma Kolozsváron

Öngyilkos lett egy caracali tanárnő, vőlegénye idegrohamot kapott

Kolozsvár, április 13. Az éjszaka 3 órákor megrendítő öngyilkosságról értesítették telefonon a központi rendőrség szolgálatos tisztjét: Egy fiatal, 30 év körüli nő, akinek még személyazonosságát nem sikerült megállapítani, az Astoria-szállodában megmérgezte magát. Az áldozatot, a jelentés szerint, beszállították a Park-szanatóriumba, ahol Havas József dr. szolgálatos orvos vette ápolás alá.

A Park-szanatórium orvosai mindent elkövettek, hogy az ismeretlen nőt megmentse az életnek. Negyvenöt perccel később a legheákonyabb injekciókkal, de az erős mérgegyület már felszívódott a szervezetbe és percről-percre bénította a szív működését.

Három óra 45 perckor a felhívó szépségű fiatal nő kiszáradt a szanatórium kórtermében. Körülbelül ebben az időpontban állapították meg a bűnügyi osztály detektívjei a tragikus véget ért hölgy személyazonosságát: Carainescu Aneta 29 éves caracali leányiskolai tanárnő.

Az öngyilkos nő vőlegénye, amikor értesült menyasszonya

öngyilkosságáról, súlyos idegrohamot kapott, úgyhogy ki-halasztását mindeztideig még nem sikerült megejteni.

Szentannai orvos öngyilkossága Temesváron

Teemsvár, ápr. 13. Albertz Stefan 46 éves szentannai orvos egyik temesvári szállodában felakasztotta magát és meghalt. A szálloda személyzetének feltűnt, hogy az orvos már órák óta nem mutatkozott és ezért délután felnyitották a szobáját, ahol megdöbbenő látvány fogadta a belépőket. Az ablak kilincsére felakasztva látták az orvost. Az élesztgetési kísérletek nem vezettek eredményre, mert a halál már órák előtt bekövetkezett. Az öngyilkos orvos levelet nem hagyott hátra és így tettének okát nem ismerik. Az öngyilkosság okának megállapítására a hatóságok megindították a nyomozást.

A TAVASZI ESŐ ÉGI MANNA

Az ÁLLAMI SORSJÁTÉK

kuzása arany-manna.

341.168.000 !

Valóságos özöne a millióknak !

Enny kerül még felosztásra messzes nyeremények formájában a 19 sorsjáték hátralévő osztályai-ban

Ne mulassza el tehát megújítani sorsjegyt, hogy résztvehessen az ÁLLAMI SORSJÁTÉK húzóján.

APRILIS 15 EN
1939. évi 11. osztály húzása

Vaida vezeti a román küldöttséget Hitler 50-ik születésnapjára

Bucuresti, április 13. Hitler 50-ik születésnapjára a német kormány meghívására román küldöttség utazik Berlinbe. A küldöttség tagjai: Vaida Voevod királyi tanácsos, Teofil Sidorovici, az országőr főparancsnok, Dombrovski tábornok, fővárosi főpolgármester, Savu Eugen volt Goga kormánybeli miniszter, a Banca Naționala igazgatója, Vilco-vici Victor volt miniszter, a Nemzeti Ujjászületés Frontjának főtitkára. A küldöttség április 17-én indul el.

Gafencu külügyminiszter, aki nyugateurópai turnéja során utbaejti Berlint — április 16-án érkezik a német fővárosba.

Hitler április 20-án bejelenti, hogy Középeurópában a Monroe elv van érvényben

London, ápr. 13. A „Daily Mail” jelentése szerint Hitler 50-ik születésnapján be fogja jelenteni, hogy Középeurópában a Monroe elv érvényesül, vagyis — mint ahogyan Amerika az amerikaiaké, Középeurópa a németeké.

Jan Kiepura százezer Zloty adományozott nemzetvédelmi célra

Varsó, ápr. 13. Jan Kiepura, a világhírű lengyel énekes az Egyesült Államokból táviratot küldött a lengyel köztársasági elnöknek, közölve, hogy százezer Zloty adományoz a nemzetvédelmi kölcsönre és en-

kívül két gépkocsit is bocsátott a lengyel hadsereg rendelkezésére áll Lengyelországnak, kész minden személyes áldozatra és ha kell, egész személyes vagyonát a hazának adja.

Sorozatos szerencsétlenségek az amerikai légiflotta gyakorlatozása közben

Newyork, ápr. 13. Az USA légiflottájának gyakorlatai közben sorozatos szerencsétlenségek történtek. A rightfieldi repülőtéren lezuhant egy új típusú bombavető repülőgép, amely 500 ezer dollárba került. A pilóta meghalt. A repülőgép 350 mérföldes sebességgel haladt és 800 kilogram bombát volt képes magával vinni.

Pierlot alakítja meg az új belga kormányt

Brüsszel, ápr. 13. A belga kormányválság még mindig nem ért véget. Lipót belga király fogadta a katolikus szabadelvű párt és a szocialista párt vezetőit. A kormányalakí-

— Legideálisabb hashajtó, vértisztító, epehajtó a dr. Földes-féle Solvo pirula. Székrekedés, bélrenyheség, rossz emésztés, gyomorrontás, felfúvódás, gyomor és belfájdal-maknál teljes gyógyulást nyújt. Egy doboz ára 20 lei. Minden városi és vidéki gyógyszerárban és drogériában kapható.

tásra a király Pierlotnak adott megbízást. A kormány megalakítása a hét végére várható.

10 ezer angol katonát a libiai határra összpontosítottak

London, ápr. 13. Palesztinában az angol haderő jelentős csapatmozdulatokat rendelt el. Az angol haderő felét, mintegy tízezer embert, a libiai határ mentén vontak össze. Számos katonai tábor az angolok ki-ürítették.

Friss TENGERT MOSLEK

kapható
Löblé szeszgyárban
Calea Victoriei 6.

Meghalt Debu dr vezetőügyész, a sepsiszentgyörgyi szerelmi dráma második áldozata is

Sepsiszentgyörgy, ápr. 13. A Sepsiszentgyörgyön lezajlott szerelmi drámának újabb tragikus fordulata van. Debu dr. főügyész, akire Koródi Rózsika rájött, mielőtt öngyilkosságot követett volna el, belehalt súlyos sérüléseibe.

A golyók annakidején átütöttek Debu dr. tüdejét és a gerincoszlopát is megsértették. A főügyész betegágyához szakorvosokat hívtak, akik megállapították, hogy bár remény van felgyógyulására, ha felépül is, alsóteste békés marad a gerinc-

oszlopot ért sérülés miatt. A golyókat eltávolították testéből és Sepsiszentgyörgyről először Brassóba, onnan pedig — édesanyja kívánságára — egy nagyszombati kórházba szállították. Már úgy látszott, hogy sikerül megmenteni életét, közben azonban állapota súlyosbodott, szövődmények léptek fel és Debu dr. vezető ügyész szombaton, minden orvosi közbejárás ellenére kiszenvedett. Hétfőn el is temették.

A szerelmi drámával kapcsolatosan egyébként Koródi

Rózsika családja az alábbi sorok közlésére kért fel bennünket:

„Koródi Rózsika Debu dr. főügyésznek menyasszonya volt s a fiatalokat a több, mint hat éves udvarlás után esküvőjük kitűzésében csak a főügyész hirtelen közbejött vakbelsőműtője akadályozta meg. A főügyész ebből a célból Nagyszombatra utazott s ott szülői befolyás alá kerülve, szakítani akart Koródi Rózsikával. Ennek következtében történt Sepsiszentgyörgyön a tragédia.

A TITOKZATOS HINDU

— Regény — 52

Mrs. Barbara megint a kimeríthetetlen élményeihez ért. Már a régi, gótikus templom udvarán állottak.

— Leginkább azért aggodom — vélte, miközben szórakozottan forgatta Mr. Macgregor kabátgombját —, mert nem tudom megmagyarázni: hogyan jutott az az ember a házba s hogyan került ki megint. A házaajtót bezártam, az ablakok csukva voltak és a pin-cenyilások olyan szűkek, hogy senkisék bujhat át rajtuk.

A skót megértően bólintott és tanácstalanul simogatta poszfazakállát, mialatt Mrs. Bab figyelmét már másodszor kéri-lyte el a balujján levő jegy-gyűrű.

— Valóban különös és a pin-ceajtót szintén bezárták?

— Nem... Minek, ha a házaajtó zára oly kitűnő. De sejtem mire akar kilyukadni. — A barna gyerekszem újra ijedten tárgult nagyra, a kerek ujjak elengedték a kabátgombot és ag-gódva kapaszkodtak Mr. Mac-kregor karjába. — Ha ez igaz lenne, Isten segítsen...

Chapman autója, amelyet ma az inas vezetett, épp befor-dult a templomtéren és a ve-zetője izgatottan dudált, hogy Mrs. Bab kitérjen előle. Am-bár az asszony sikoltva, az utolsó pillanatban ugrott félre és a skótot is magával rántotta, ragyogó mosollyal felelt Chapman udvariás köszönté-sére.

— Nagyon rendes ember, nem igaz? — suttogta Mrs. Bab Macgregornak s irigy só-hajjal tette hozzá: — No per-sze, ha valakinek olyan jól megy a sora és nincsenek gondjai...

XIV. FEJEZET

Mr. Chapmannak gondolai voltak.

— Miss Tallmadge nincs még itt, azt hittem, ön hozza magával.

Ezzel fogadta az óriás Ri-chards. Szeme véres volt és kő-cos haja zsirosan borított hatalmas fejére. Látszott rajta, hogy előző éjjel ivott.

— Ma otthon marad — fe-lelte Chapman. — Jöjjön fel, szeretnék beszélni magával.

Richards a keze miatt akart panaszkodni, de főnöke visel-kedésén látszott, hogy komoly dologról van szó s ezért inkább hallgatott.

(Folyt. köv.)

NYOMATOTT PASZTOR EDE
CÉGNEL ORADEA
PIATA MIHAI VITEAZUL 4

Sulyos autószerencsét-lenség Constanjában

Constanfa, ápr. 13. Rendki-vül sulyos kimenetelű autóbale-sét történt Constanjában. Dr. Sabau, ismert constanjai orvos, aki fiával és annak barátjával, Lapedatu Mirceával együtt ült az autóban, utban volt a sport telep felé. Közben szembetalál-kozott egy másik autóval, ame-lyet Neculae Mihai soffőr ve-

zetett. Az autók egymásnak rohantak és összetörték. Két rendőr és egy kereskedő, vala-mint dr. Sabau fiával és kísé-rőjével együtt sulyosan megse-besült. A részeg soffőr kire-pült az autóból és csodálatos módon semmi baja sem tör-tént.

APRÓHIRDETÉSEK

A legkisebb apróhirdetés ára 10 szóig 20 lei — minden to-vábbi szó 2 lei. — Előfizetési díj havonta 40 lei. — Meg-jelenik mindennap.

POSTA

Fényképek
nagyon olcsón és nagyon jól
szavatosság mellett
Róna fényképezés
műtermében kaphat
Régi képekről olcsó nagytapasok
Str. Alexandri No. 4.

ÁLLÁS

Kiszolgálóleány perfect ro-mán ki cipőszakmában jártas, felvételek. Solduri cipőüzlet.
Str. Alexandri 6. 1107

LAPKIHORDÓT, fixfizetés-sel és jutalékkal az esti órákra bevezetett helyekre, a város belterületén azonnalra felvesz a Friss Ujság. Jelentkezni a kiadóhivatalban Piafa Mihai Viteazul 4.

Mindenes szobalányt felvesz dr. Molnárné, Str. Regele Ca-rol 8. 1119

Vendégloői konyha bérbe adó Str. Nicu Filipescu 19. 1120

Bihar és Szt. János közsé-gek (Jud. Bihor) részére ügyes megbízható lapárust jó kere-settel felvesz a „Magyarság”. Jelentkezni a kiadóhivatalban.

Szülőmunkára hozzáértő, jó zanéletű, szorgalmas házaspár jó fizetéssel felvétetik. Moldo-va ucca 93. 1122

Jobb középkorú házimesteri párt felvesszünk azonnalra 2-3 között. Schwartz, Str. Saguna 5. 1121

VÉTEL-ELADÁS

Két teljesen jó állapotban levő férfi-öltöny eladó. Cim a kiadóban. 770

Egészen új 50-es, alig hasz-nált 500-as csibe keltető gép, továbbá 500-as műanya, külön féle csibe etető és itató edé-nyek, szárny és lábjelző gyü-rük kaphatók Oradea, Str. Franceză 12.

Eladó fekete női kosztüm és fekete kabát kis alakra. Cim a kiadóban. 833

KÜLÖNFELE

Hideg földben termelt és nem pincében csirázott valódi új krumpli nagyban és kicsiny ben kapható, str. Franceză 12.

LAKÁS

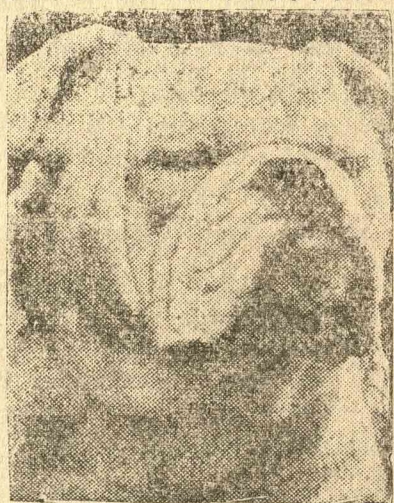
Kétszobás modern uccai la-kás, konyha és fürdőszoba-használattal kiadó. Sas palota, III-ik emelet, Gyárfás.

Rádió műsor

PÉNTEK

BUCURESTI. 7 Hangleme-zek, torna, háztartási tanácsok 12 Tarka zene lemezekről. 13 Időjelzés, közlemények, sport-hírek, vízállásjelentés. 13.10 Déli hangverseny 13.40: Gra-mofon. 14.15: Hírek, időjárás-jelentés, rádióhíradó. 14.30: Gramofon. 15: Hírek. 16.45: Előadás. 18 Időjelzés. 18.02 Ka-tonazene. 19 Előadás. 19.15 Le-mezek. 20.15 Előadás. 20.35 Operaházi közvetítés. Szüne-tekben hírek, sporteredmé-nyek. 23.15 Táncclemezek 23.45 Hírek francia és német nyel-ven.

BUDAPEST I. 7.45 Torna, hírek, hanglemezek. Utána ét-rend, közlemények. 11 Hírek. 11.20 és 11.45 Felolvasás. 13 Déli harangszó. 13.10 Cigány-zene. 13.30 Hírek. 14.20 Idő-jelzés. 14.30 Beszékart-zenekar. 15.35 Hírek. 17.15 Diákféltő. 17.45 Hírek. 18.10 Tánccleme-zek. 18.30 Légvédelmi előadás. 19 Sporthírek. 19.10 A rádió szalonzenekara. 19.55 Előadás. 20.30 Operaházi közvetítés. — 21.15 Külügyi negyedóra 21.50 Hírek. 23.25 Jazz. 23.40 Hírek német, olasz, angol és francia nyelven. 0.15 Cigányzene. 1.05 Hírek.

A legszebb példány

Ez a buldogg nyerte a londoni kutyaszépségversenyen az első díjat.